

**ФАКУЛТЕТ ВЕТЕРИНАРСКЕ МЕДИЦИНЕ УНИВЕРЗИТЕТА У
БЕОГРАДУ**
Кинолошка секција

СЕМИНАРСКИ РАД
ЕПАЊЕЛ БРЕТОН

Студент:
Томашевић Немања

Београд, 2010

САДРЖАЈ

- ТАКСОНОМСКИ СТАТУС
- ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА РАЗВОЈНИ ПУТ ЕПАЊЕЛ БРЕТОНА
- О СТАНДАРДУ ЕПАЊЕЛ БРЕТОНА
- ИЗБОР ЕПАЊЕЛ БРЕТОНА ЖЕНКА ИЛИ МУЖЈАК
- ПРИНЦИПИ ШКОЛОВАЊА ПАСА ПТИЧАРА
- КАКО ДА ПЛАНИРАМО ОБУЧАВАЊЕ
- ОБУКА НА ТЕРЕНУ
- ПОЗИВ
- ОБУКА У ТРАЖЕЊУ
- СТАЈАЊЕ НА ДИВЉАЧ
- НАРЕДБА СЕДИ И ЧЕКАЈ
- МАРКИРАЊЕ, МИР НА КРЕТАЊЕ И ПУЦАЊ
- ЕПАЊЕЛ БРЕТОН У ЛОВУ
- ИСПРАВЉАЊЕ СТЕЧЕНИХ МАНА
- ПАРЕЊЕ
- НОШЕЊЕ И БРЕМЕНИТОСТ И ИСХРАНА У ТОМ ПЕРИОДУ
- ШТЕЊЕЊЕ
- ОДВАЈАЊЕ ОД СИСЕ
- СКРАЋИВАЊЕ РЕПА
- ИСХРАНА
- ИСХРАНА СТАРИЈИХ ПАСА
- ТАКМИЧЕЊА У РАДУ ПАСА ПТИЧАРА
- ЕПАЊЕЛ БРЕТОН У СВЕТУ
- КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

TAKSONOMIJA:

PHYLUM: CHORDATA

SUBPHYLUM: VERTEBRATA

CLASSIS: MAMMALIA

SUBCLASSIS: EUTHERIA

ORDO: CARNIVORA

FAMILIA: CANIDAE

GENUS: CANIS

SPECIES: CANIS FAMILIARIS

ИСТОРИЈСЛИ ОСВРТ НА РАЗВОЈНИ ПУТ ЕПАЊЕЛ БРЕТОНА

Епањел бретон није тако давно постао овакав какв је описан у свом садашњем стандарду. Али већ у давна времена, када је почело све изразитије диференцирање међу ловачким псима, међу првима се истицао управо Епањел бретон. Он је најистакнутији међу свим псима птичарима. Зато не изненађује податак да је у Француској избио на прво место са око 6000 уписа годишње у родовну књигу Француске.

Бретон је рођени ретривер, одабран је уживањем у рапортирању најразноврсније дивљачи. Увек се истиче по свом темпераменту и срчаности. Његова длака, грађа тела, мали раст чине га отпорним, истрајним и погодним за најразноврсније теренске и климатске услове.

Раса је призната на почетку 20. века, тачније 31. маја 1907. године. Са сигурношћу се не зна када је тачно настао, иако има података да је раса стара неколико векова. Поред бретона, постоје још четири расе Епањела птичара, а то су: француски, пикардиљски, плави пикардиљски и пон – одемерски. Епањел бретона су назвали Коб, јер по типу личи на пунокрвног коња, некадашњег поштанског коња из Бретање који је без репа, кратка, збијен и мишићаст.

СТАНДАРД ЕПАЊЕЛ БРЕТОНА

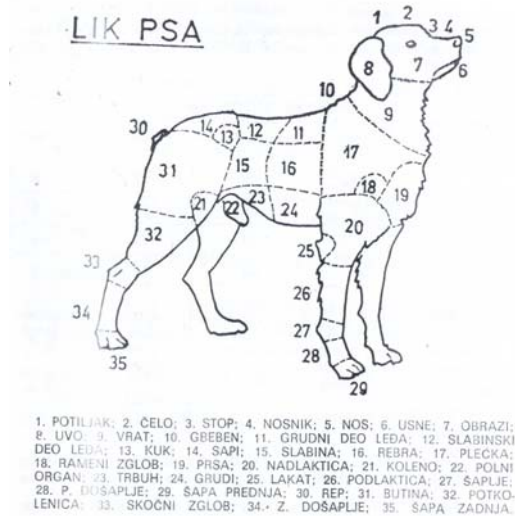
Први стандард био је само полазна основа. Међу љубитељима, одгајивачима и кинолозима водиле су се полемике које су трајале неколико деценија око висине, дужине репа, црне боје и облика главе. Идеална висина је 50 сантиметара; није ни превелика ни премала, а обезбеђује да пас успешно извршава задатке у лову. Због укрштања са енглеским расама, до кога је долазило случајно или намерно (мелези су били дужи и већи), била је дозвољена толеранција од 11 сантиметара (најнижи раст 45, а највиши 56 сантиметара). Први стандард признавао је само штенад природно кратког репа што је остало на снази до 1933. године, што значи да су изврсна штенад у леглу са дужим репом била одстрањивана. Што се тиче бело – црне боје, она је призната првим стандардом, али годину дана касније, 1908. године, брисана је пошто су се Французи тог времена бојали од

јачег утицаја крви енглеских птичара. Међутим, највећи доказ утицаја енглеске крви показивао се сигурно на бело – наранџасте бретоне, јер их у почетку није било, а ни су настали као последица укрштања са енглеским и ирским сетерима. Бело – црна боја је поново призната 1956. године.

Општи изглед – Висина гребена: 46 -51 цм. Идеална висина гребена за мужјака износи 49-50 цм, а за женке 47-49 цм. Бретон је кратких леђа, округласте

главе, са нешто плићом њушком прибраних усана. Уши су кратке и високо усађене, обрасле таласастом длаком. Длака тела је права, док је на заставицама таласаста, али никада коврцава. Рађа се са репом дужине до 10 цм, а може се родити и кус. Реп треба скратити на 1,5 до 2 цм.

Нос – Боја носа увек је затворенија од боје тела, зависно од тога да ли је пас бело – наранџаст, бело - кестењаст или бело – црн; ноздрве отворене, нос мало угласт. Мане: узак, шиљат и депигментисан нос.

Усне – Танке и прилично прибране, тј. горња усна незнатно прелази преко горње. Мане: дебеле или претерано опуштене усне.

Носник – Краће је од дужине лобање и налази се у размери 2:3. Носник је прав или благо повијен. Мане: претерано кратак или претерано дугачак.

Лобања – Средње дужине, заобљена, образни делови изражени и

округласти. Чеони прелаз – стоп доста је изражен, али ипак са благим прелазом. Мане: четвртаста, шиљата, округла, узана лобања или претерано изражен стоп.

Очи – Очи су боје тамног ћилибара, која је у складу са бојом длаке, живахне су и изразите. Мане: превише светле очи, зао поглед или поглед као у птице грабљивице.

Уши – Високо су усађене, пре кратке него дугачке, благо заобљене. Уши су добро обрасле таласастом длаком, мада она знатно не прелази ушну шкољку. Мане: ниско усађене, висеће, широке или обрасле претерано кврцавом длаком.

Врат – Средње је дужине, са изразитим прелазом у пределу плећки, без подгушњака. Мане: сувише дугачак, сувише танак, претерано мишићав и без видљивог прелаза у пределу плећки.

Плећке – косе су и мишићаве. Мане: стрме или претерано косе.

Надлактице – Мишићаве су и кошчате. Мане: претерано или оскудно мишићаве.

Груди – Дубоке су и изразито досежу до лактова, ребра доста заобљена и доста широка. Мане: узане, плитке груди, ребра права.

Леђа – Кратка, никад улегнута, гребен добро изражен. Мане: дугачка или улегнута леђа.

Слабински бубрежни део леђа – Кратак је, широк и снажан. Мане: дугачак, узн и слаб.

Кукови – Нижи су од гребена, избочени и допиру до висине леђа.

Сапи – Благо су нагнуте. Мане: сувише узане, равне или стрме.

Слабине – Добро, али не претерано прибране. Мане: јако испуњене и висеће.

Реп – Прав или опуштен, уколико пас није кус. Увек је кратак, често мало искривљен и завршава са кићанком. Мане: дугачак или длаком непокривен (огољен).

Предње ноге – Подлактица врло права, нежна и мишићава. Дошапље благо нагнуто, а ноге обрасле малим и таласастим заставицама. Мане: претерано стрмо и нагнуто дошапље и недостатак заставица.

Задње ноге – Бутине широке, врло дубоке, врло мишићаве. Иста вертикала повезује врх седишта, кости и скочног зглоба. Ноге су све до бутина обрасле таласастом заставицом. Скочни зглоб није сувише затвореног угла, а задње дошапље правилног става. Мане: бутови стрми, без заставице, ноге сувише стрмих ставова или претерано затворених ставова.

Шапе – Прсти стиснути и између мало обрасли длаком. Мане: широке, дуге, претешке, сувише округле или шапе са размакнутиим прстима.

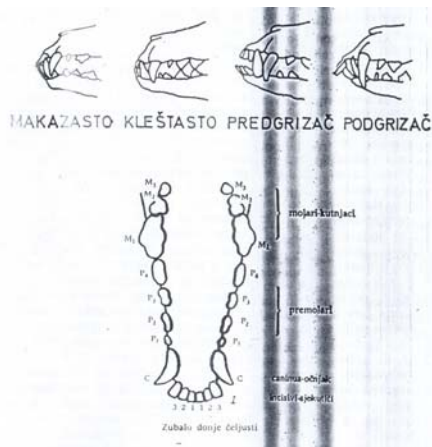
Кожа – Танка, прилично млитава. Мане: дебела или сувише млитава кожа.

Длака – Тело је обрасло не претерано танком, скоро правом или незнатно таласастом длаком. Мане: коврцава или сувише свиласта длака.

Боја длаке – Бела и наранџаста, бела и црна, бела и кестењаста, тробојна или тробојно прскна са једном или другом од најбројнијих боја.

Изглед у целини – Збијен и мишићав, мали, племенит и врло снажан пас енергичних покрета. Тежина му је, у спортском стању, 10-15 кг.

Зубало – Маказасто је исправно, јер се зуби спорије лижу. Горњи секутићи мало прелазе преко доњих. Остала су неисправна (кљештасто, предгризач и подгризач). Штене се рађа без зуба, а са седам месеци има комплетно зубало. Одрастао пас има 42 зуба, од тога двадесет у доњој, а двадесет два у горњој вилици.

Секутићи (I_1 , I_2 , I_3) избијају са четири до пет недеља и мењају се и постају стални са четири до пет месеци. Очњаци избијају са три до четири недеље и постају стални са четири до пет месеци. Премолари P_1 и P_2 избијају са три до четири недеље, а P_3 и P_4 са четири до пет недеља. Стални се појављују са пет до шест месеци старости. Први се појављују доњи молари као стални са три до четири месеца. Други, горњи се појављују са пет до шест месеци, а други доњи са четири и по до пет месеци. Трећи молар са шест до седам месеци.

ИЗБОР ЕПАЊЕЛ БРЕТОНА – ЖЕНКА ИЛИ МУЖЈАК

Са женкама је проблем што су два пута годишње око 20 дана неупотребљиве за лов у време крварења – једна од фаза еструса. Незгода са женкама је што што негде око седме године старости у великом броју случајева добијају рак дојке који у великом броју случајева може бити злоћудни. Женка бретона је најмањи птичар и за неке барске услове може бити нејака и премала. Иначе, са њоме је лакше владати, пажљивије се понаша у кући, врту и ловишту. Она има доста предности: раностастнија је, приврженија, мирнија, лакше се обучава, умиљатија је итд...

Мужјак ће искористити сваку прилику, чим полно сазри, да се искраде и пролута, неби ли нашао женку, док женка, ако је неки пут на прави начин опоменута, неће самовољно прећи капију, чак и када ви нисте присутни. Може се десити да вас мужјак остави ако у шетњи или другде сретне женку која се пари. Многи због тога мисле да су мужјаци мање приврженији, а уствари ради се само оприродном нагону. Плодност се код мужјака завршава са 11 година а код женке са 9. Међутим за приплод мужјак се употребљава до 9 година а женка до 8, мада по происима КСС – е нема ограничења. **Изнад наведене старости дају слабије потомство, а штењење код женки ретко пролази без компликација.**

Мужјаци су лепши тј. типичније изражавају расу, робустнији, енергичнији, јачи и сигурно способнији да издрже све препреке са којима се срећу у ловишту на разноликим теренима.

ПРИНЦИПИ ШКОЛОВАЊА ПАСА ПТИЧАРА

Школа је псу потребна да му се што боље развију урођени нагони, тако да се што боље искористе у лову. Треба усмерити његово понашање и развити му рефлексе и иницијативу пре његове зрелости тако да их задржи током целог живота. Пас је по својој приподи склон да се подређује јачем, јер је то закон чопора у коме је некад живео, па релативно лако прихвата дресуру. Од ловачког пса се тражи да извршава:

- да се на први позив гласом или пиштаљком враћа,
- да легне, седне, на команду гласом, пиштаљком, руком,
- да остане непомичан на кретање дивљачи и пуцање,
- да чврсто стоји и маркира,
- да тражи,
- да доноси дивљач на команду са копна и из воде.

Трајање обуке зависи од карактера пса и од степена који се жели постићи обуком, као и од обучености дресера и његовог познавања расе. У просеку треба

рачунати на три месеца са нормално уравнотеженим псом. "Мало психологије, мало искуства, мало природног дара, лукавства, пуно рада и стрпљења."

Сваки ловачки пас има неоспорне урођене способности, али сваки, чак и из истог легла, није једнако одабран, па према томе, ни једнако погодан за обуку, јер се наследне особине не преносе једнако на све. Бретон се сматра птичарем са јако изрженом индивидуалношћу и тврдоглавошћу, због чега некад, при обуци, треба бити тврдоглавији од њега. Основно правило при обучавању је да је пас у рукама јачег и да Ви њега волите, а не он Вас. Врло брзо осети мекану руку и склон је да то искористи.

Основа при обучавању пса се занива на привлачности награде и на страху од казне. Обука се заснива на условно рефлексној делатности. Дужим понављањем ствара се навика по којој пас механички извршава одређену радњу, тако да више не решава проблем због награде или принуде, већ из навике. Зато се формираном псу награда замењује миловањем, похвалом, а команда за њега постаје закон. Казна је само допунско средство у случају када се пас тврдоглаво опире да изврши наредбу, а зна шта се тражи од њега. Она се, наравно, не може схватити као ускраћивање, јер се не ради о дивљој, већ о питомој животињи. Принуда се сатоји у томе што се пас опомене гласом, ухвати се за кожу врата, продрма се, тргне се поводником и остави се на месту грешке да лежи дуже или краће. Казна мора бити извршена на време или непосредно по учињеном делу, да би пас могао да схвати везу између узрока и последица његовог понашања. Треба водити рачуна о томе да ли пас зна зашто се кажњава. У противном, постиже се супротан ефекат, понекад са последицама које се тешко поправљају. Због бројих варијација у карактерима пса, мора се различито поступити, тј. благо или оштро или смењивати поступке један за другим, али увек настојати да после грубог поступка учините неки пријатан потез за пса. Успех ће углавном зависити од тога колико ћете мирно и стрпљиво прићи псу. Тренинзи морају бити кратки, од 5 до 10 минута, тако да не досаде псу, а зависно од потребе изводе се 1-4 пута дневно. **Никада не прелазите на други део обуке док први нисте добро савладали. Уморног и ситог пса не треба обучавати.**

КАКО ДА ПЛАНИРАМО ОБУЧАВАЊЕ

Мишљења о обучавању се код ловаца доста разилазе, а постојећа ловачко – кинолошка литература не даје ништа одређено шта и када треба да обухвати обука пса птичара од његових малих ногу до узраста када треба да се употреби у лову. Ако узмемо да рад са штенетом треба да отпочнемо са 2-3 месеца старости, онда мислимо да је најпогодније расположиво време распоредити на три подједнака периода у преосталих девет од укупно дванаест месеци, а то је доба старости пса када као потпуно обучен може да се употреби у практичном лову. Постоје две фазе у обуци: вапиатање и обука на терену.

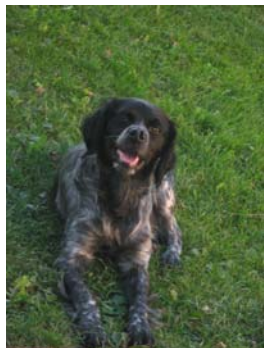
Васпитање би требало да се заврши са петим месецом старости штенета и треба да обухвати:

- упознавање и стицање међусобног поверења и пријатељства,
- потребно је да пса лично храните, шетете, учите и бавите се њиме што је више могуће,

- привикавање на оковратник, вођење на поводник са учењем кретања уз ногу, као икретања уз ногу без поводника,
- позив гласом његовог имена на команду "дођи", као и пиштаљком са два звиждука и ударање дланом о десну бутину делимично нагнут,
- навикавање на улазак у плићу воду по топлијем времену, кроз игру, никако принудом, навиканање на лоптицу и мекане предмете ради каснијег лакшег учења апортирања,
- при давању хране учити га да храну узима на наш знак, што ће касније бити лакше при учењу методичког апорта,
- одвикати га да не скаче уз Вас тако што га згазимо на задњу леву шапу уз изговор "не",
- проверити да ли има страх од пуцња и обавезно га разбити док је млађи,
- проверити осетљивост њуха, што се лако ради давањем различите врсте хране
- изводити га у природу, навикати га на домаће животиње, приликом првог изласка понашаће се брижљиво и приликом првих излазака не треба вршити никакав утицај на њега.

ОБУКА НА ТЕРЕНУ

Пас сада има око девет месеци, послушан је и Ви њиме владате. То што је научио треба да се примени и учврсти у пракси. Ова фаза захтева да се пас приликом тражења усмерава у одређеном правцу, да се научи високом и ниском држању главе, стајању, маркирању, кулирању по наређењу, мирном кретању дивљачи, пуцњу. Учвршћивати апорт са копна и из воде. Дефинитивно научити пса кроз практичну примену неопходне речи: "назад", "чекај", "напред", "узми", "дај",

"тражи", "носи", "добар" и "не". Са штенетом од 4-5 месеци нисмо могли учврстити ни основне радње из оквира послушности, јер за то није било ни времена, а ни штене није дозрело ни физички ни психички да бисмо могли да тражимо да испуњава оно што бисмо тражили од одраслог пса. Уз то, на сувише младо биће не може се вршити притисак ради убрзавања вежби послушности, јер би могло да постане бојажљиво, нервозно и несигурно. Важно је да се команде "дођи" и "лези" утврде спонтано, пре контактом са дивљачи, да бисмо могли њиме владати и спречавати његово удаљавање, самовољу и слично.

ОБУКА НА ТЕРЕНУ

Почев са једном годином, када сте код Вашег пса постигли послушност "лези", "дођи", "донеси", моћићете да почнете дресуру на терену. Ако располажете неким малим парком, ограђеним тереном или ловном површином, пустите неку

препелицу са прикаченим ланчићем или струном за ногу која их спречава да побегну и да лете далеко и високо и што омогућава да их вратите. Држите младог ученика на поводнику окренутог у смеру кретања ветра, управљеног ка птицама, док их пронађе и маркира. Држите га пажљиво, а на полетање следи команда "лези". И тако мало по мало док се не учврсти његово стајање. Наставите са једним или два на исти начин онемогућена за лет фазана и лагано и постепено напредујте. Завршите касније његовим радом у ловишту на слободну дивљач. Та онога ко има услова да користи дивљач из узгоја пре контакта са дивљачи из природе сигурно би му се знатно олакшао рад и осигурао успех.

СЕДИ И ЧЕКАЈ

Наредба "седи" и "чекај" није неопходна, али је корисна. Релативно се лако постиже и без посебног планирања времена за то у току редовних шетњи. Водећи пса на поводнику на свакој раскрсници приморавамо га да седне и увек када добро уради добије награду, а кад касније туда прођемо и ако га не држимо на поводнику, на команду "седи" лако ће сести. Чак ако се на истом месту та радња понавља више пута, сешће пролазећи туда и без команде. Пређемо улицу, па ако покуша да крене опменемо га са "чекај". Тако радимо и при давању хране. Ако му претходно наредимо "седи" или "лези", па покуша да устане пре команде "узми" опоменемо га са "чекај". Много је случајева када се ове команде могу применити код куће, у шетњи и у лову. Пас коме сте наредили да седне треба да остане у том положају до следеће наредбе "дођи". Пас ће у почетку покушавати да крене ка Вама, а Ви ћете га опомињати са "чекај", па ако треба и да се вратите да га поставите у седећи положај. Треба постепено повећавати удаљеност између Вас и њега, све док пас не остане у седећем положају и када Вас не види. Понављајте чешће и учвршћујте ове две вежбе, чиме ћете да олакшате његов каснији рад.

МАРКИРАЊЕ, МИР НА КРЕТАЊЕ И ПУЦАЊ

Стајање на дивљач је урођена особина свих паса птичара, али се временски неједнако јавља. Неки стају као врло млади, а неки тек између 12 и 15 месеци старости, а негде и касније. Ову склоност брже развијају и млади пси ако се чешће крећу у природи где има дивљачи. И само буђење је везано за појаву стајања, мада ако не бисмо били прерасли, пса треба сматрати ловно пробуђеним када предузимљиво и корисно тражи.

Најповољније је обучавати пса у пролећним месецима на јаребице у паровима где за то има услова. Ако за то нема услова, онда користимо дивљач из узгоја. Ловац који у кавезу има неку препелицу, јаребицу, фазана или друго може врло брзо изласком са њима у природу да пробуди пса, да му развије ловачку страст да корисно тражи и стане на дивљач, да остане миран на полетање и пуцањ и да кулира по наређењу.

ЕПАЊЕЛ БРЕТОН У ЛОВУ

Епањел бретон је универзални птичар и једнако је страствен на пернату и длакаву дивљач. Погодан је за рад на свим теренима. Грађа његовог тела чини га једним од најиздржљивијих птичара. Када се добро храни, може се са њиме ловити из дана у дан, а да не посустане. Он претражује одређени терен брзо и систематично, тако да је мала вероватноћа да иза њега остане неоткривене дивљачи. Подједнако добро подноси хладноћу и врућину. Најбоље се обучава када му се омогући што више контакта са дивљачи, како би му се развила ловачка страст, како би се рутинирао и како би било прилика да се опомене за учињену грешку. Врло је важно да се први зец одстрели када га пас маркира јер је могуће да ће остати миран и при кретању других, али ако често промашујете, пас можда помисли да је способнији и вештији од Вас и покуша да се домогне зеца. Дешава се да интеллигентан пас лако оцени да је зец рањен и потеря само таквог, али се дешава неки пут да то може да установи након извесног одстојања. Следи наредба "апорт" када приметимо да је зец дохваћен оловом.

Чуло њуха је најважнији орган код пса. Оно што су за човека очи, за њега је њух. То чуло му је у просеку 6000 пута остелјивије него код човека. Има до 200 милиона мирисних ћелија на различитој величини слузокоже. Савршен олфакторни апарат омогућује му да услкадишти максимум меморија различитих мириса, као и способност упоређивања разликовања врло блиских, због чега у датом моменту може да одабере баш онај који га интересује. Код разних паса, па и јединки у оквиру расе, величина мирисног поља је различита. То се мери хистолошким путем, направом која се зове офалмоскоп. Већа је разлика у начину примања мириса, него у моћи њуха различитих раса. Због тога, понекад, старији пас осети дивљач и стане тамо где млађи прође, иако има једнаку оштрину њуха. Често се чује за пса који стаје ближе дивљачи да има "краћи нос", или за онога ко стаје на већем одстојању да му је њух одличан. Таква процена је једнострана јер су ту, поред оштрине њуха, од утицаја и низ других чинилацакао: природа терена, ветар, температура, влажност, густина и висина вегетације, врста дивљачи њен положај, време које је провела на том месту, начин на који је дошла.

ИСПРАВЉАЊЕ СТЕЧЕНИХ МАНА

Мане могу бити наслеђене или стечене, било да се односе на грађу тела и карактерне особине или навике. Не можемо уицати да се исправе наслеђене мане као: слаб нос, слаб темперамент, неправилно зубало, боја очију, урођена глувоћа, један или оба тестиса, депигментисана длака и сл. Стечене мане се могу исправљати док је пас млађи, а то су: разгоњење дивљачи, кратко стајање, слабо апортирање, гњечење, гутање и закопавањ дивљачи. Друге се односе на понашање претежно код куће: претерано лајање, трчање за колима, дављење живине, гоњење мачака.

ПАРЕЊЕ

Да би потомство било добро и лепо, важан је услов одабирања за парење најбољих јединки. Најбоље податке даје сам родовник, јер се из њега види генеологија сваке јединке, као и евентуалне награде на утакмицама и изложбама. Већи акценат треба ставити на рад него на лепоту. На потомке се преноси спољни изглед оца, а ловне особине мајке. Важно је, при томе, обратити пажњу на здравствено стање јединки и полну зрелост (не пре 18 месеци старости). Женка има терање два пута годишње и траје око три недеље, обично у пролеће и у јесен. Акт парења обично се врши између 9 и 14 дана, рачунајући од дана почетка крварења. Други скок треба да буде 48 часова после првог. Везивањем од 15 до 20 минута полни орган набрекне и семе иде директно у материцу. Младој куји треба понекад помоћи држећи јој главу међу ногама, а задњи део тела подићи руком навише. Да бисмо установили спремност женке да прими мужјака, притиснемо је за слабински део и ако се улеже и врти репом, спремна је за парење. Мужјака никада не доводи код женке, већ женку код мужјака, јер ће мужјак временом почети сам да лута. Женку пре парења дехелмитисати.

НОШЕЊЕ – БРЕМЕНИТОСТ И ИСХРАНА У ТОМ ПЕРИОДУ

Почетком другог месеца од дана парења, видљиво је да је куја скотна. Ако се то жели проверити раније, онда се измери обим трбуха у неколико дана и забележи разлика. Бременитост траје 58-62 дана. Потребне за квалитетно храном су веће последње три недеље. Што је већи број штенаци у леглу, куја излучује већу количину млека, па јој треба и већа количина хране. Сматра се да треба да поједе два пута већи оброк кад доји, него нормално. Састав хране треба комбиновати од беланчевинастих и скробних хранила. Од беланчевина најбоље је давати месо и споредне производе од њега, месно, крвно и риблије брашно, бели сир, млеко, као и сојину и сунцокретову уљану сачму. Као скробна храна употребљавају се житарице, каша, качамак, пиринач, овсене пахуљице и друго. За обезбеђење минералних материја, треба давати јагњеће, прасеће или телеће кости, или око 2 % коштаног брашна. Штенаци могу угинути због недостатка витамина А. Без њега је отежана оплодња и исхрана плода. Има га у шаргарепи, жуманцету, риблијем уљу, јетри домаћих животиња, млеку и маслацу. Витамин Е је назван витамином плодности, а његов недостатак може да изазове прекид гравидитета. Има га у кукурузним клицама, зеленим биљкама и биљним уљима. Недостатак витамина Б1, Б2 и Б6 изазива теже поремећаје у развоју плода, прекид гравидитета, обољења коже. Недостатак витамина Д код скотних куја изазива поремећај у промету калцијума и фосфора.

ШТЕЊЕЊЕ – КОЊЕЊЕ

Кођење треба контролисати јер могу да се појаве тешкоће. Осим тога, мајка сеосећа сигурнијом када је господар присутан. Свако штене, чим га керуша олиже, треба прегледати да ли је нормално, олакшати му дисање, ако је потребно, забележити пол, а затим га ставити у за то припремљен бокс. Када олиже последње штене, куја устаје да их све види. Том приликом јој треба очистити запрљане делове тела сунђером или влажном крпом, затим просушити сувом крпом. Прилоком избацивања трећег штенета треба јој дати чај или добро зашећерено млеко што је окрепљује и даје јој снагу. Први дан којуја породиља се не храни, само јој се даје млеко и супа од поврћа. Сутрадан јој треба дати храну састављену од меса, пиринча, куваног поврћа, као и слатког млека. Штенад прогледају 11. или 12. дана. У леглу треба извршити селекцију, јер у њему не сме бити више од шест штенеди. Другог дана по кођењу одвајају се најситнија штенад.

ОДВАЈАЊЕ ОД СИСЕ

Време када треба да се пређе на другу врсту исхране представља период одвајања од сисе. То треба чинити постепено и са повећањем састава и величине obroка у зависности од старости штенеди. Прве три недеље штенад треба искључиво да доје мајчино млеко. Почетком четврте недеље може се почети са додатком хране која се састоји од једног литра млека, два умућена јајета, мало павлаке и 2-3 коцке шећера, што треба распоредити начетири obroка у току дана. Керушу треба одвајати на одређени период дневно, а од 4. или 5. недеље, треба је почети одвајати ноћу. Храна, због брзог узраста младунчади, мора бити добрим делом животињског порекла (месо, риба, гирице, месно или рибље брашно, каша од брашна са млеком, овсене пахуљице, пиринач, кувано поврће...). Најбоље је почети са две супене кашике млека 5-10 грама хлеба и млевеног меса по штенету. Месо може да се замењује гирицама потопљеним у врелу воду, изгњеченим и помешаним са наведеним хранивима. Количину хране треба пропилагођавати узрасту штенеди. Штенце треба очистити од паразита 24. дан по кођењу.

СКРАЋИВАЊЕ РЕПА

Бретон се рађа са или без репа. Понекад су сва штенад у једном леглу природно кратког репа, док у другом могу сви бити дугог репа. Седам или осам дана по кођењу најповољније је приступити скраћењу репа, јер тада штене осећа мањи бол, а рана лако зараста. Ако неко штене има кратак реп, али ипак дужи него што би требало, потребно га је скратити. Штенад треба одвојити од мајке приликом овог захвата. Помоћних ухвати штене и затегне му задње ноге испод трбуха. Маказе треба дезинфиковати алкохолом. Реп одсећи на два центиметра од сапи. Нема никакве потребе да се води рачуна о чланку. Затим се кожа вуче према сапима да се појави чланак, па се затим одсече још пола центиметра од врха. Онда се пушти да се кожа врати на своје место и подвезе се стерилним концем. На рану можемо

капнути неколико капи колодијума раствореног у етру. Један сат касније конач одсећи, а штенад вратити мајци. Мирис етра не дозвољава мајци да лиже и повређује штенад.

ИСХРАНА

У квалитетној исхрани пса основ треба да сачињавају житарице уз додатак 20-30% протеина уз нешто поврћа, витамина и минерала. Поред квалитетног свежег меса које је скупо, препоручују се изнутрице које треба давати куване. Штенце треба од почетка навикавати на свеже месо, јер оно има више витамина и минерала, јер ако навикну на барено, свеже ће касније нерадо јести. Кости су потребне псу јер штите зубе од каменца механичким чишћењем и због садржаја калцијума и фосфора. Штенцима се дају у туцаном стању. Поврће је неопходно у исхрани пса (шаргарепа, цвекла, празилук, репа, салата) као извор витамина Ц и А. Поврће треба да је скувано, изгњечено и у виду каше. Не смеју се давати недовољно кувани брашнасти производи, као средина хлеба, резанци, тесто, кромпир итд. Избегавати шећер у исхрани јер ствара киселину и изазива сузење, али се може давати као награда у лову јер је погодан за ношење. Бретон је склон гојењу. Сво воће које пас хоће да једе не треба му забрањивати. Храна коју не треба давати је бела цигерица, превише масти, пасуљ, грашак, купус, али их не треба савим избацити, већ их давати у малим количинама, јер се тешко варе и надимају животињу. Штенце од 2 до 6 месеци хранити три пута дневно, с тим што ће се количина хране повећавати по мери њиховог узраста. Штенцима је потребно што раније додавати у храну калцијум, витамине, фосфате, коштано брашно и др. Одрасли бретон задовољава се једним обрпком дневно, када не ради. Да би пас сварио храну, потребно му је 10 часова. Храу треба давати млаку, а ледена храна и вода су прави отров за пса. У летњим месецима псу који је пробирљив или склон гојењу треба прескочити један оброк недељно. Ако су срце, јетра или бубрези обложени салом, напор је десет пута већи од нормалног јер долази до слабијег дотока кисеоника. Недостатак витамина, количине хране скотним кујама доводи до стерилитета или угинућа легла убрзо после коћења. Можемо рећи да висина дневних потреба у исхрани пса зависи од тежине пса, старости, склоности лактације, приплодности и од тежине рада и услова средине у којој живи.

ИСХРАНА СТАРИЈИХ ПАСА

Код паса старијих од осам година показују се знаци хроничног нефритиса који је неизлечив. Бубрези и јетра не функционишу као раније. Треба убацивати доста поврћа куваног у води, што олакшава дефекацију и уринирање, а масноћу смањити, али је сасвим не укинути. Укинути сву скробну храну, укључујући и пиринач. Давати беланчевине од меса са поврћем уз доста воде, да би бубрези лакше излучивали штетне материје.

ТАКМИЧЕЊА У РАДУ ПАСА ПТИЧАРА

Израз "филд трајалс" Енглези су дали концепцији за такмичење коју су засновали још 1865. године. Циљ јој је установљавање погодног метода селекције кроз рад младих паса да би употребом у приплоду јединки које се истичу квалитетом урођених особина, побољшавали птичарске расе за потребе лова. По својој садржини и критеријумима концепција је подешена за посебан начин лова какв је у Енглеској. Они деле улогу пса у лову на једне који откривају дивљач и стају на њу, чиме завршавају своју улогу (птичари) и друге који проналазе и доносе рањену и убијену дивљач (ретривери или шпрингери).

Французи су направили "филд трајалас" на свој начин тако што пас ради појединачно, а не у пару. Све друго је чиста имитација енглеског модела. Задњих неколико деценија знатно су повећали број и типове утакмица са тежиштем ка свестраном раду пса, закључно са апортом. Из најновијег правилника о такмичењима види се да другачије гледају и на одређене критеријуме.

Италијанска кинологија се јако развила, првенствено са бројним и разноликим утакмицама спортског значаја где је укључен велики број младих. Овој врсти спорта прилазе и многи ловци због све мање природне дивљачи у ловиштима. Задњих година и они су доста урадили избором врхунских грла погодних за практични лов.

Према времену организовања сада се у свету изводе пролећне, летње, јесење и разне специјализоване утакмице. Пролећне су најбројније јер им у прилог иде што је вегетација још увек ниска, што омогућава праћење рада пса. Утакмице се изводе у време ловастаја и парења у ловиштима која су добро насељена са дивљачи. Јаребице су у паровима када боље издржавају, а испуштају слабији мирис због лоше кондиције, тако да се лакше уочавају финесе њуха. На утакмицама савезног значаја могу се додељивати кандидатуре САСТ – и резервна, а на међународним С.А.С.И.Т.

- **испит урођених особина** оцењује се: нос, тражење, стајање, секундирање, брзина, истрајност, понашање на пуцањ, послушност
- **пољска утакмица птичара без одстрела дивљачи** оцењује се као и код испита урођених особина, плус мирно полетање пернате дивљачи и на зеца, као и водљивост
- **пољска утакмица птичара са одстрелом дивљачи** поред наведених дисциплина из претходног случаја оцењује се још: доношење рањене пернате и длакаве дивљачи по трагу, доношење изгубљене пернате дивљачи, одложност, начин доношења и предаје зеца и пернате дивљачи
- **проширена пољска утакмица птичара** поред наведених дисциплина из претходног случаја оцењује се још: тражење са пуштеном пловком и доношење из дубоке воде
- **свестрана утакмица птичара** поред наведених дисциплина из претходног случаја оцењује се још: рад по трагу рањене срнеће дивљачи, облајавање, шарење, грмарење, проналажење лисице по трагу и доношење лисице по трагу и доношење лисице преко препона и понашање на стајалишту.

ЕПАЊЕЛ БРЕТОН У СВЕТУ

Епањел бретон непрестано бројно расте и не то само као ловачки пас, већ и као пас за пратњу због свог лепог изгледа, умиљатости и пријатности. После Француске, као матичне земље, најбројнији је у САД, али се њихов стандард не подудара са европским. У Европи је, после Француске, ова раса најраспрострањенија у Италији. Ова раса је код нас најраспрострањенија у Србији и Хрватској, али га је све више у свим земљама Балкана. Последњих пет или шест година бројно је порастао у нашој земљи шест пута. Стални увоз племеника из

Француске и Италије учинио је да сада имамо велики фонд радно и екстеријерно квалитетних линија. На бројним утакмицама у раду које се организују код нас бретон има истакнуто место. Чак имамо и првака света у раду "Робин од Поштара" који је светски првак и екипно и појединачно на светској изложби 2007. у Италији и 2008. у Грчкој.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

- ВАШ ПАС – ОДГОЈ, ДРЕСУРА, ИСХРАНА, БОЛЕСТИ – МИХАИЛО – МИЛАН КИЛИБАРДА – БЕОГРАД 1988.
- СОПСТВЕНА ИСКУСТВА О ЛОВУ И ОДГОЈУ ПАСА ПТИЧАРА

